

HE 87/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta

HE 114/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun hallituksen esityksen (HE 87/2020 vp) täydentämisestä

Hallintovaliokunta
18.9.2020

Palvelualojen työnantajat Palta ry
Tuomas Ylitalo, elinkeinopolitiikan asiantuntija

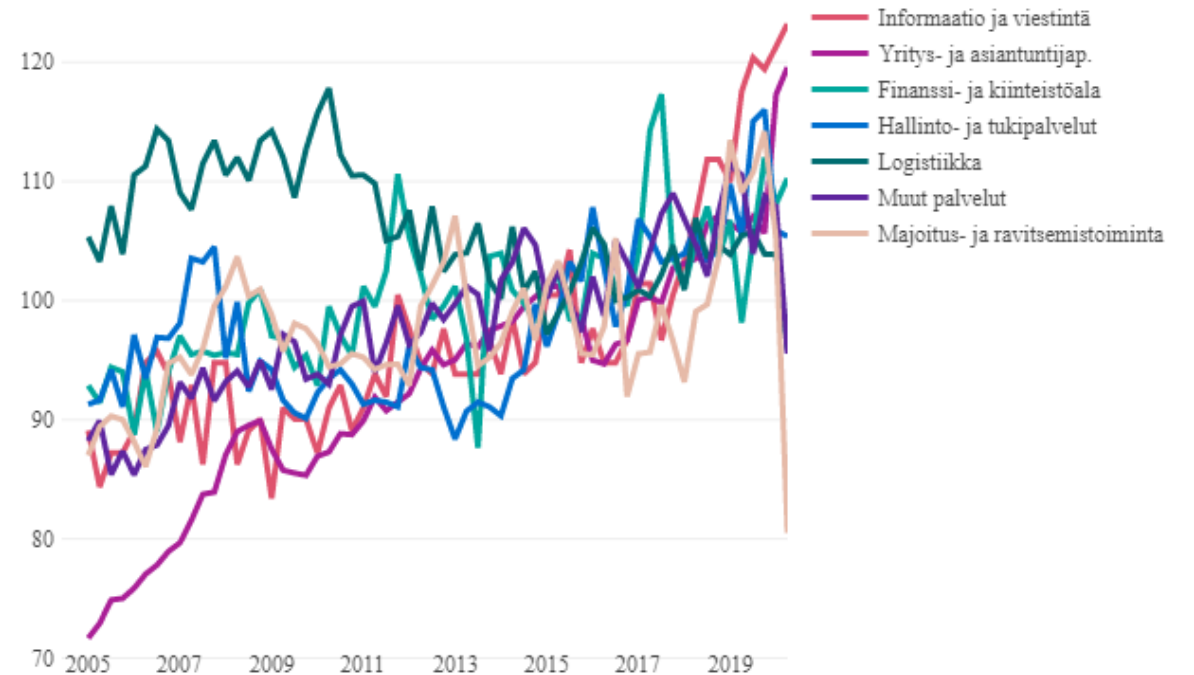
Palvelualojen työnantajat Palta ry

Lyhyt esittely

- **Palvelualojen työnantajat Palta ry** on EK:n toiseksi suurin jäsenliitto ja edustamme yli 2 000 palvelualoilla toimivaa jäsentämme.
- **Palta edustaa henkilöstöpalvelualaa ja osaa sillä alalla toimivista yrityksistä (palveluntuottajia)**, jotka ovat osallisina työllisyyden edistämisessä tärkeänä osana kuntakokeiluja.
- **Yksityisten palvelujen merkitys Suomen kansantaloudelle on suurempi kuin koskaan aikaisemmin.** Trendi on samanlainen kaikissa kehittyneissä maissa. Yksityiset palvelut ovat 2000-luvulla luoneet Suomeen yli 300 000 uutta työpaikkaa.
- Yksityiset palvelualat (ilman kauppaa) työllistivät Suomessa 1 027 600 ihmistä vuonna 2018. **Työllisyyden kasvu on nojannut vahvasti palvelualoihin ja näin tulee olemaan jatkossakin.** Vuosina 2016 – 2019 työllisyyden kasvusta kaksi kolmasosaa tuli yksityisistä palveluista.

Työllisyyden kehitys eri palvelutoimialoilla

Indeksi 2015=100



Lähde: Tilastokeskus.

Kommentit lakiesityksen tavoitteisiin

”Kokeilun tavoitteena on saada tietoa siitä, parantaako kuntapohjainen palvelujen järjestäminen työllisyyden edistämisen vaikuttavuutta ja työllisyysastetta. Tavoitteiden toteutumista seurattaisiin tiiviisti kokeilun aikana alueilla ja valtakunnallisesti. Kokeilun vaikutuksia arvioitaisiin kokeilun jälkeen valtioneuvoston tutkimus- ja selvityshankkeena.”

HE 87/2020, sivu 1

- Kuntakokeilujen tärkein tavoite tulisi olla työllisyyden edistäminen ja työllisyysasteen nostaminen kohti 75 prosenttia kokeiluiden aikana. Nyt olisi tärkeää asettaa myös jo etukäteen tavoite, kuinka monta lisätyöllistä kokeiluilla tavoitellaan. Nyt tällaista ei ole vielä esitetty vaikutusten arvioinnin yhteydessä.
- Työllistymisten tulisi tapahtua pääasiallisesti avoimille työmarkkinoille.
- Työllisyyden edistämiseksi tulisi löytää yhä tiiviimpää yhteistyötä myös yksityisen ja kolmannen sektorin palveluntuottajien kanssa. Hyvää kokeiluissa on, että julkisten toimijoiden osaamista yhdistetään ja tehostetaan.
- Vaikuttavuuden mittaamisen tulee tukea ketterien, vaikuttavien ja tehokkaiden palveluiden kehittämistä ja syntymistä. Tämä edellyttää jatkuvaa seuranta ja reagointia havaintoihin yli kokeilualuerajojen.

Monituottajamallit TE-palveluissa

- Hallituksen työllisyystavoitteeseen pääseminen ei ole mahdollista ilman yksityistä sektoria ja erityisesti henkilöstöpalvelualan toimijoita.
- Henkilöstöpalveluala tuntee työmarkkinoiden tarpeet ja työpaikkoja syntyy sopivien tekijöiden löytyessä.
- Piilotyöpaikkoja (tarvetyöpaikkoja) on tuhansia, mutta työpaikat eivät täyty ilman sopivien tekijöiden löytymistä.

”Paikallinen ammattitaitoinen tuottaja, joka tuntee [...] työnantajat ja työmarkkinat, on ollut näiden hyvien tulosten saavuttamisessa ratkaisevassa roolissa.”

- TE-hallinnon näkemys Työnvälityspiste-raportissa 2019

Yhteistyö mahdollistaa parhaat työkalut

- Huomioitavaa on, että jo nyt TE-hallinto toteuttaa suuren osan palveluista yhteistyössä yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa. Yhteistyö ja hankintaosaaminen tärkeitä jatkossakin.
- Palta ry katsoo, että kokeiluissa ja kokeilulaissa tulisi tavoitella yhä vahvempaa vaikuttavuutta yhteen sovittamalla valtion ja kuntien, **sekä yksityisen ja kolmannen sektorin** resursseja, osaamista ja palveluja. Kannusteet ja vankka perusta yhteistyölle tulee luoda jo tässä valmistelun alkuvaiheessa.
 - Kokeilukuntien ja TE-hallinnon tulee etsiä ja toteuttaa laaja-alaisesti tehokkaita ratkaisuja yhteistyössä yksityisen ja kolmannen sektorin palveluntarjoajien kanssa. (7 §)
 - Yhteistyöelimen tulee ottaa mukaan valmisteluun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa myös yksityisen ja kolmannen sektorin palveluntarjoajat (22 §)
- Kokeilualueilla on huolehdittava, että monituottajamalli palveluissa ja koulutustarjonnassa vahvistuu. Hyödyt muodostuvat vahvistamalla yhteistyötä muun muassa henkilöstöpalveluyritysten, koulutusten tuottajien sekä sosiaali- ja terveystaluyritysten kanssa.

Vaikuttavuus ja mittaristo

- Kuntakokeilujen tärkein tavoite tulisi olla esitetystä poiketen työllisyyden edistäminen ja työllisyysasteen nostaminen kohti 75 prosenttia kokeiluiden aikana. **Tästä syystä olisi tärkeää asettaa myös jo etukäteen tavoite, kuinka monta lisätyöllistä kokeiluilla tavoitellaan. Nyt tällaista ei ole vielä esitetty vaikutusten arvioinnin yhteydessä.**
- On tärkeää varmistaa, ettei lopputuloksena synny jälleen loppuraporttia tämän kokeilujakson päättyessä, joka toteaa vain, ettei kokeiluja pystytä vertailemaan keskenään.
- Vaikuttavuuden ja tulosten varmistamiseksi kokeilujen toteuttamistapoja pitää pystyä muuttamaan tarvittaessa nopeasti, jos valitut toimenpiteet eivät tepsii. **Kokeiluista tuotettavan säännöllisen raportoinnin ja mittarien tulee tästä syystä olla selkeitä ja niistä tulee ammentaa oppia jo kokeilujen aikana myös muilla kokeilualueilla.** Toisekseen kokeiluista tulisi ottaa opiksi myös kokeilun ulkopuolisiin kohderyhmiin.
- Seurattavissa mittareissa tulisi tarkastella myös erikseen yksittäisten hankkeiden toteutumista ja vaikuttavuutta.

Digitaalisuus tulee nostaa yhä suurempaan osaan

- Digitaalisuuden yhä parempi hyödyntäminen tulisi saattaa läpileikkaavaksi tavoitteeksi kaikille hallinnonaloille, jotta myös osaamiseen ja koulutukseen liittyvät rekisterit saataisiin täysimääräisesti hyötykäyttöön myös työllisyyden edistämisen näkökulmasta. Panostukset digitaalisiin palveluiden ekosysteemiin parantaa myös heikommin työllistyvien asemaa.
- Tietojärjestelmät tulee saattaa tukemaan ketterää yhteistyötä julkisen ja yksityisen välillä.
 - Valtion ja kunnan yhteistyö: käyttökoulutus vie resursseja
 - **Julkisen ja yksityisen tehokas yhteistyö: turhien esteiden poistaminen** (JTYPL-muutosehdotus)
 - ”URA 2.0”:n ajoitus ja tarkoituksenmukaisuus
- Kuntakokeiluissa tulisi hyödyntää yhteistyön ja korkean hankintaosaamisen kautta jo olemassa olevia digitaalisia ratkaisuja työllisyyden edistämiseksi.
- Samalla kuntakokeilujen valmisteluissa ja työllisyyden edistämisessä tulisi huomioida laajemman ekosysteemin luominen: muun muassa AuroraAI-hankkeen ja Työmarkkinatorin kehittämisen etenemisen samanaikaisuus.

JTYPL: muutosesitys

*”Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajalla on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työ- ja elinkeinotoimistolta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka **ovat välttämättömiä** palvelun järjestämiseksi.”*

JTYP-lain luku 12, 6 §

- **Tietojen saaminen palveluntuottajille on tärkeä asia.** On asiakkaan (työnhakijan) edun mukaista, että JTYP-lain mukaisten palveluiden tuottaja saa tarvitsemansa tiedot viranomaiselta työnhakijoiden palveluja varten.
- **Nyt tietoja kysytään toistamiseen, eikä tieto asiakkaan työllistymisestä välity aina ajoissa palveluntuottajalle. Tämä taas tuottaa turhaa työtä.** Jatkossa tulee pyrkiä tehokkaampaan yhteistyöhön ja vähempään byrokratiaan.
- **Tässä JTYP-lain kohdassa on ongelmallista tuo tulkinnanalainen ”välttämättömiä”-sanon käyttö.** Nyt moni TE-toimisto tulkitsee esimerkiksi, että vain nimi ja yhteystiedot voidaan luovuttaa. **Tätä lainkohtaa tulisi tarkastella uudelleen osana palveluiden sujuvoittamista.** Tiedot voisi jatkossakin edelleen rajata työllistymisen kannalta oleelliseen tietoon, ja terveyteen liittyvät asiat voitaisiin jättää kansalaisen erillisen hyväksynnän taakse.

Yhteenveto

- Kuntakokeilujen tärkein tavoite tulisi olla työllisyyden edistäminen ja työllisyysasteen nostaminen kohti 75 prosenttia kokeiluiden aikana.
- Toimenpide-ehdotuksiamme:
 - Kokeilulakiin tulisi kirjata yhä selkeämmin, kuinka julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä parannetaan ja hankintaosaamiseen panostetaan.
 - Tietojärjestelmät tulee saattaa tukemaan ketterää, vaikuttavaa ja tehokasta yhteistyötä julkisen ja yksityisen välillä.
 - Digitaalisten palveluiden kokonaisuuteen panostaminen parantaa myös heikommin työllistyvien asemaa.
- Kuntakokeilun toteutuessa pitää kuitenkin olla tarkkana, ettei palveluja ole alueella liikaa ja etteivät ne ole keskenään päällekkäisiä. Työnhakijan ja asiakasyrityksen kannalta on suuri vaara, että palvelujen saanti monimutkaistuu ja sekavoituu.
- Kokeiluihin liittyvä vastuunsiirto valtiolta kunnille ei saa pysäyttää työllisyystoimien etenemistä. Vanhat toimintatavat ja hallinnon lisäkustannukset eivät saa muodostua uusien ja innovatiivisten työllisyys- ja yrityspalveluiden tarjoamisen esteeksi tai hidasteeksi. Kuntatalouksien kriisiytyminen ei ainakaan helpota kokeiluiden toteutumista onnistuneesti.
- Työllisyystoimilla on kiire eikä meillä ole aikaa odottaa kokeiluiden tuloksia. VNTEAS-hankkeen tarkastelu on tärkeä osa kokeiluiden arviointia, mutta nämä johtopäätökset tulevat valitettavasti liian myöhään. Palvelurakenteen muodostaminen hallituskauden aikana tuntuu täten mahdottomalta ilman tutkimustietoa.

Kiitos!

Tuomas Ylitalo, elinkeinopolitiikan asiantuntija
Palvelualojen työnantajat Palta ry